Ч. 242. Львів, четвер дня 29. жовтня (11. листопада) 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
з Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів: з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вивеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш. бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« при ул. **Оссолїньских ч. 11 (партер) (фронт від ул. уТхої).** Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймаюо.ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 іч від стрічки. Подяки і приватні довесеня по 30 сот. від стрічки

Становище Поляків супроти сторонництв в рускім народі.

(Конець).

В попередній статї виказали ми, що не тілько молодїж під проводом коломийского „амбасадора“ в таборі москвичів виступала з проґрамою обединеня Русинів з Москалями, але й »старики«, котрих польскі полїтики називали консерватистами з Королем і Давидяком на чолї (Starorusini), прилюдно заявляли, що они не є нїякі Русини, Рутени, Рутенцї, а русскіє себ то Москалї. Ріжниця є лише та, що перші ішли до сеї цїли рішучо і насильно, в слові і в письмі намагали ся уживати чисто московскої мови (на скілько її навчили ся), а другі послугували ся т. зв. язичієм і дипльоматизували, хоч так само явно проголошували свою єдність з Москалями. Досить н. пр. переглянути »Прикарпатскую Русь« орґан д-ра Дудикевича, а властиво ґр. Бобриньского (видаваний для інтелїґенциї) і єго тижневник „Голосъ Народа“ (популярний), а з другого боку „Галичанинъ“ і „Русское Слово“, за котрими стоять виключені Зїздом Дудикевича з 1. листопада з »русско-народной партіи« др. Король, о. Давидяк, Ґлєбовіцкий et comp. а можна наглядно впевнити ся, що одні і другі послугують ся московщиною (більше або менше поправною), котру вважають общелїтературним язиком, що одні і другі голосять єдність национальну Русинів з Москалями, отже хиба тактика одна до певної міри ріжнить їх а не засада.

Коли отже Słowo Polskie, згадуючи про зїзд скликаний Дудикевичом на 1. листопада, на котрім він віднїс із своїми сторонниками побіду над Королем et comp і пише: »Wypadki te nie mogą przejść bez znaczenia w naszem życiu politycznem. Dowodzą, że mamy do czynienia z systematyczną i płatną propagandą rosycyzmu w Galicyi, то треба тут зазначити, що не від першого листопада с. р. маємо діло з систематичною і пляновою пропаґандою московщини (а додамо і православія) в Галичинї, а веде ся она вже десятками лїт і дізнавала і дізнає особливо в останних часах вельми горячого пособлюваня польского дневникарства (не виключаючи і Słowa polsk). Пригадуємо, що коли недавно проявляли ся у нас по деяких громадах наглядні змаганя до православія, писав Dziennik polski: nie zaszkodzi trocha prawosławia і висловлював свою радість задля аґітациї веденої москвофілами в тім напрямі, щоби відтак із сего кувати оруже проти руского народу і єго культурного розвитку. Так само і Słowo polskie признає, що на зборах „Общества ім. Качковского“ 29. вересня с. р. у Львові явно піднесено пропаґанду православія, але мимо того краєвий сойм ухвалив субвенцию для сего общества!!

Се пособлюванє польскої суспільности і польского дневникарства та польскої більшости (в останних особливо часах) москвофільским змаганям було обчислене на те, щоби в москвофілах витворити запору проти национального і культурного розвитку і поступу руского народу на народних руских основах. Се пособлюванє Поляк в москвичам тутешним було також систематично ведене в полїтичних цїлях ad captandam benevolentiam російского правительства, що ось то Поляки пособляють в Галичинї москвичам, спинюють і нищать український рух, немилий російскому правительству (приняли на себе в Галичинї ролю Каткова et cons.), щоби собі заслужити в Росиї на уступки в користь розширеня самоуправи в Польск. Королївстві і свобіднїйшого панованя на Українї.

Російске правительство і російскі чорносотенцї були вельми раді сему, але як бачимо, і тим способом не осягнули Поляки в Поль Королївстві автономії, а російске правительство розвязало навіть Towarzystwo Oświaty.

Тепер же коли пособлювані польскою суспільностю і дневникарством галицкі москвичі починають засновувати інститути, бурси, пансіони одержуваними від Бобриньских „пособіями“, а також приватні ґімназиї і учительскі семінариї (н. пр. в Бродах) і всюди учать і заводять московску мову, коли вносять подання до урядів і судів московщиною і домагають ся заведеня московщини в середних школах, катедр на університетї і признаня права горожаньства в Австриї московскій мові, коли крім того проповідують явно не тілько православіє, але й маринвітизм, те вже і Słowo polskie троха зацукало ся і пише: „Społeczeństwo polskie dawniej wobec walki partji ukrainofilskiej i staroruskiej mogło udzielać tej lub tamtej partji swego poparcia. Dziś sytuacja staje się o wiele trudniejsza: mamy do czynienia nie z dwiema, ale właściwie z trzema partjami“.

Отже й тут засліпленє і загорілість всепольска затемнює погляд здоровий на партийні відносини, бо в суперечности до москвичів (двох таборів — Дудикевича — і Короля-Давидяка) бачить Słowo polskie лише Будзиновских et comp., з котрими утотожнює весь народний рух, всю роботу українсько-руской суспільности на народних основах, коли пише:

„Ukrainofile stanęli zdecydowanie przeciwko nam, a ostatni występ parlamentarny posła Budzynowskiego, rzucającego groźby palenia lasów, żywo przypomina podżegania ukraińskie przed mordem kwietniowym zeszłego roku“.

Отже з Будзиновским, котрого останний виступ одноголосно напятнував »Народний Зїзд« перед кількома днями і з Мирославом Січиньским, котрий виразно признав ся до социял-демократичного сторонництва, ідентифікує Słowo polskie а за ним і все майже польске дневникарство і польска суспільність (з малими дуже виїмками) українсько-руске чи там народне сторонництво, а тим самим до него відносить —Carthaginem delendam esse! Що виключає оно всяку можливість порозуміня з укр.-руским сторонництвом (польске дневникарство змішує з ним в оден горнець і радикальну партию з Трильовским на чолї, і социялїстичну під проводом Миколи Ганкевича), видно із сего, за якими оно оглядає ся союзниками, коли пише: „Rosjanie galicyiscy ciążący ku Rosji eo ipso wykluczają się z wszelkich kombinacji politycznych“. Але виключаючи можливість порозуміня з Rosyjanami galicyjskiemi (сторонництвом Дудикевича), каже Słowo polskie: „Pozostałaby ostatnia partja, frakcja staroruska. Dawydiaka i Karola, ale ci starzy i uchylający się przed walką już dzisiaj, poczynają myśleć o kompromisach: mianowicie „Hałyczanin“, organ starych, proponuje, aby Dudykiewicz ustąpił, a złożony z reprezentantów obu frakcji komitet w ciągu półroku ułożył warunki ugody — taka ustępliwość świadczy jedynie o braku sił w frakcji staroruskiej? i może nasuwać uzasadnione przypuszczenia, że frakcja sama nie rokuje świetnej przyszłości“.

Słowo polskie признає отже посередно те саме, що ми в горі зазначили, що засадничо між табором Дудикевича а табором Короля-Давидяка нема ріжниці, що они хоч ріжними дорогами, але до тої самої змагають цїли — стати Москалями і православними, але оно радо би, щоби Король і Давидяк показали ся більше дипльоматичними, щоби можна Полякам пособляти їм яко Starorusinom. Се тілько лихо, що »Галичанинъ« починає намагати до компромісу з Дудикевичом, бож се дві галузи, але з одного корня виросли!

І тому Słowo polskie в тім заклопотаню відкликує ся до польскої суспільности:

»Tak przed społeczeństwem polskiem kwestja ruska poczyna się objawiać w nowej fazie. Rzeczą naszą będzie stosownie do zmian w obozach ruskich formować naszą politykę, tak, aby nieprzewidziane wypadki nie mogły nas zaskoczyć«.

На те замітимо, що всяке кокетованє з москвичами одного, чи другого табору не поможе нічого, бо не з відступниками, з ренеґатами, а між одним а другим народом і єго представниками може і повинно прийти до переговорів і до порозуміня тоді, наколи польскі полїтики станутъ на становищі cuique suum і будуть вважати Русинів народом ріжноправним і рівновартним, не будуть спиняти єго национального і культурного розвитку і допустять єго до користуваня тими всїма засобами народо-господарскими, просьвітними і культурними, якими тут користує ся польский нарід.

Положенє Русинів в Боснї.

(Дальше).

Ще нїколи не трафило ся, щоби сербску свиню вовки зїли, она ходить собі свобідно по лїсах та дебрах, куди очі несуть. А через те господарка дуже трудна, бо доки поля незароджені, доти і гадки не може бути про порядне ґаздівство. Так отже в Боснї ходить наш чоловік цїлий рік, та раз враз поправляє загороду. Та заким в однім місцї поправив, а тут вже в другім діра та череда наробила шкоди.

В останних часах взяли ся наші люди і до торговлї. Позакладали собі отже декуди по селах маленькі крамницї з дрібницями, трафіки і то уся їх торговля. Та добре і се на початок... Всеж таки з більшими річами мусять іти

аж до Баналюки, т. зн. мусять робити нераз 20—40 кільометрів!

Обичаї наших людий за недовгий час їх побуту в Босні не змінили ся майже зовсім, навіть можна ще пізнати по одежі, по мові, хто звідки та з якого повіту.

По сербски говорять всї дуже добре, а найкрасше діти, що працюють по фабриках.

За те одначе забувають они свою мову, бо они нераз раз на тиждень бувають в дома, А хто піде до Завідовець на фабрику, того і кілька місяців в дома нема.

І на то треба нам звернути бачну увагу. Бо потомки теперішних наших переселенців готові стати Сербами вже в другім або в третім поколїню.

З Сербами наші люди жиють дуже в згоді, а одні другим помагають в роботї, одні другим радять, один іде до другого кукурузу сапати, а як в другого підросте, то ідуть до другого. У декого з наших людий хата гарна та богато з них що іно думає про хату, але здає ся, що до того скоро не прийде, бо їсти не мають що. Але Серби нашими гарними хатами, білими з надвору і в середині, цїлковито не одушевляють ся, і своїх на наш лад не переробляють.

„Се вже наш такий обичай — кажуть — і лїпшої хати нам не треба“...

Що правда — раз один Серб поставив собі таку хату, як наша, закликав наших ґаздинь, щоби її єму вивалькували, бо самі тої штуки не вміють; та в нїй він все таки не мешкає, а лиш в своїй давній, а нова стоїть порожна, хиба жандарі де неколи в нїй заночують...

Очевидна річ, що перед піяньством не вратувала наших людий і Босна. Очевидно, тут пють ракію (сербска горівка), ще дужше як в Галичинї, тим більше, що самі собі її варять.

І та ракія не одного вже позбавила маєтку, і ще позбавляє.

Не один приїхав до Босни з грішми, і то більшими, а тепер він найбіднїйший, а той, що не мав нїчого, той яко тако держить ся.

Не без того також, щоби наші люди в Боснї не процесували ся. Нї! Процесують ся нещасні і тут, хоч з голоду млїють, та мусять тягати ся до суду аж до Приявора... І видно, що тут пристрасти до горівки та процесів годї позбути ся нашому народови і в далекій чужинї. Та одначе позбути ся мусять скорше чи пізнїйше, бо инакше пропадуть сумно та марно у далекій чужинї на глум та на сором чужих народів.

(Дальше буде).

Огляд часописий.

(*„Буковина“ про полїтику і полїтиканьство та потребу щирої народної роботи кождої одиницї на своїм становищі*).

На Буковинї покінчили ся що йно громадскі вибори виграною наших людий і се стає найкрасшим доказом щирої і розумної роботи також їх провідників народних. Тим бо способом буковиньскі Русини кладуть тривку підвалину до свого народного становища в краю. У нас на жаль при всяких виборах громадских і повітових звичайно падаємо, бо не робимо роботи з долини як слїд, а починаємо все ставити хату звичайно від крівлї і тому она не може бути тривка. Щира отже дяка буковиньским провідникам за се, а для нас наука з того, що треба іти тою дорогою, починати роботу з долини, кождий у себе дома, а тодї стане добра хата. З тої нагоди містить „Буковина“ знамениту і поучну статю „На часї“, з котрої наводимо тут другу частину, бо она зовсїм і для нас придатна і поучна.

Є такі справи, пише „Буковина“, що вони вічно у нас на часї. Здавало би ся: хтож заперечить наприклад, що вічно треба всїм нам памятати о тім, що лиш власним трудом, власною, важкою, пляновою і консеквентною роботою у всїх напрямах, побільшуючи наше материяльне і духове народне майно і заставляючи до працї всюди, де лиш треба, тисячі наших голов і рук, — здобудемо собі право і силу на своїй земли, що лиш в той спосіб здобудемо для себе всьо, що нам тут по справедливости залежить ся? А предсї є такі, що і о тім забувають.

Одні з них бачать всьо спасенє в послах. Всьо мають зробити і зроблять посли. Аби побіч такого Василька потребував ще трудити ся для рускої справи на Буковинї кождий, дословно кождий наш мужик, учитель, професор, сьвященик, урядник, купець, студент, — се декому рішучо не може в голові помістити ся. Щож тодї мовлять вони, буде робити Василько і Стоцкий?

Инші знову надїють ся всього від самого вже таки правительства. Правительство має нам дати величезні субвенциї для всїх наших істнуючих і будучих товариств і на що їх нам лиш треба — правительство має зробити з нас великих людий, одним словом правительство має так журити ся нами, аби ми мали рай на земли.

Треті вірють в одно лиш: в т. зв. полїтику. Полїтики в їх розуміню се посли і правительство разом. Як ті дві сили мудро з собою говорять (а Василько уміє, кажуть з правительством на розум говорити), то всї ми вже з спокійною совістю можемо спати, бо вся благодать сама вже до нас прийде. Як би так наприклад правительство не спішило ся з тою благодатию, то Василько, думає собі шановний патриот, вже дасть собі з ним раду. Збере коло себе відповідну компанїю послів і счинить в парляментї таку бучу, що зараз змінить ся неприхильна зглядом нас система правительственна на прихильну. Ся думка, що в парляментї українські посли (з Буковини і з Галичини) усуненєм першого лїпшого мінїстра або краєвого президента чи там намісника, без нїякої нашої працї можуть нам дати зміну системи, се найбільш дїтвацкий і найнебезчнїйший полїтичний принцип наших полїтикантів Коли в Галичинї звичайний патриот (а і там таких є ще дуже много) думає собі, що нагло Русь стане щаслива, коли лиш намісником галицким стане якийсь архичнязь або ґенерал, коли там такий патриот (навикнувши до того, що Господа Бога представляє він собі дуже подібного до себе, а парлямент як страшний суд, в якім центральне правительство на подобу Господа Бога судить по справедливости, роздаючи нагороди покривдженим в Галичинї і караючи кривдників шляхотско-польских) думає собі, що ex Vindobona lux осїнить нас і що там українське горе без нїякого труду всего укр. загалу покінчить ся, бо вимагає сего справедливість, то витолкувати се можна ще тим, що велику участь в загальній українській полїтицї в Галичинї ще по нинїшний день має сьвященьство. А в нашій полїтицї сьвященики не верховодили нїколи. Чомуж такі дїтвацкі погляди мають жити і рости у нас?

В Галичинї не дають спати Українцям — Поляки і правительство. Поляки не дають їм спати тому, що маючи (і без підпори правительства) більшу економічну і культурну силу і більше полїтичні зрілости, на кождім кроцї давлять їх і розширяють безоглядно своє посїданє коштом слабших в Галичинї Українців, — а правительство пробуджує вічно тамошних Укр. тим, що числячи ся в своїм власнім, цїлковито зрозумілім інтересї більше з тамошними Поляками, нїж з Українцями, підпирає Поляків навіть против Українців. Сей ворожий напір все таки має і ті добрі наслїдки, що там побіч таких патриотів, що всю свою надїю покладають лиш на т. зв. чисту полїтику головно послів до сойму і до парляменту і які всьо спасенє бачать в грімких неґативних криках на вічах і на празниках (лайдаки, мовляв, Поляки, ганьба їм і т. д.) або в полїтицї розпуки то знову в такій сумнївній моральній сатисфакциї, що мовляв все таки по сторонї Українців справедливість а по сторонї Поляків неморальне, плюгаве насильство: — що все таки є там ще між Українцями і такі люди, що всїма силами старають ся в кождім напрямі довести укр. нарід в Галичинї до сего, аби він став фактично рівноважним чинником в краю і в державі з Поляками, бо лиш в той спосіб напевно можна буде примусити правительство, аби воно таки направду змінило свою систему зглядом них.

У нас нема такого батога, отже тим частїйше мусимо ми накликати наших людий, аби вони памятали, що лиш в самих нас лежить ключ до нашої сили і до справедливости зглядом нас, що анї посли самі без громадної, щирої, важкої і розумної працї загалу не зроблять за нас всього і не запевнять нам добра на будучність, анї правительство не буде всьміхати ся приязно до наших гарних очий, коли ми силою своєю не змусимо єго шанувати нас і числитись з нами.

Працї у нас страшенно много. Наші просьвітні товариства мусять почати ширше і глибше і правдиве житє, хлїборобство наше мусимо поставити на цїлковито лїпший лад, економічно мусимо наш нарід двигнути, нужду і темноту мусимо вигнати з нашої землї, полїтичну осьвіту і орґанїзацию мусимо перевести у себе, мусимо видобути з нашого народу тисячі інтелїґентних людий, якими треба нам вже тепер конечно обсадити всї уряди на нашій териториї, культуру нашу мусимо скріпити, аби не бути лиш в найлїпшім разї вдоволеним материяльно хамом, мусимо витворити з себе правдивий новітний нарід так, аби могли ми вдержатись на поверхни серед теперішного промислово-бюротично-капіталїстичного ладу і серед теперішної сьвітової духової культури. Ось поле до попису для всїх щирих і трудящих, для всїх, що розуміють свій обовязок зглядом свого і народного дїла не лиш зглядом сьмішного пустомельства і того патриотизму, що є радше гумбуґом нїж роботою. Так і хотїло би ся йти від патриота до патриота і стрепенути єго грімким зазивом: чоловіче, не жий пусто, бери ся до роботи, вчи ся працювати для народу і працюй, не жури ся дурно, не роздумуй богато, роби! Не шукай собі „високої полїтики“ а роби ретельно, те, що найблизше тобі, що серед даних обставин є може навіть твоїм обовязком, не лиш патриотичним обовязком!

Роботи богато — а інтелїґентних людий у нас так мало. Всї уряди даремно ждуть на нашу молодїж і для кождої народної роботи за мало маємо інтелїґентів. Товариства наші, вся наша робота взяла на одиницї, а тут великої громади тепер вже треба би. В будучинї — тим більше. Отже най гризуть ся Нїмцї і Жиди переповненєм ґімназий наших і унїверситету, ми тим не журім ся, бо нам інтелїґентних людий наших дуже треба. І не лиш бюрократів, але ремісників, купців і всяких адептів вільних професий треба нам богато і конечно. Треба їх нам до великої роботи, без якої нарід вяне і гине. А покищо най роблять сю роботу щиро і запопадливо всї, хто лиш є між нами і хто гнилою колодою не хоче валятись по сьвітї“.

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

На нарадї президиї поль. кола з провідниками христ. суспільників в понедїлок вказав др. Ґломбіньский на потребу порозуміня, бо лише обопільні уступки з обидвох боків можуть довести до парляментарного мира, бажаного всїма сторонництвами. Порозумінє повинно бути переведене на основі проґрами позитивної роботи, яка би ввела в рух парляментарну машину. Така проґрама мала би обнимати: Полагоду буджет. провізориї на 1910 р. і закон про побір новобранців, фінансовий плян мінїстра скарбу, контингент горівчаний, справи спільних видатків в обсягу ухвали делеґациї і предлоги про льокальні зелїзницї. Народні предлоги мають бути відложені на дальше місце, щоби обминути роздратованє.

Христ. суспільники приняли се до відома, але згода на се буде зависима від згоди нїмец. сторонництв вольнодумних.

Ві второк переговорювала президия польского кола з провідниками нїмецких вольнодумців.

N. W. Tagblatt, котрий доси споглядав з певними надїями на полїт. положенє, запевняє тепер, що оно є майже безнадїйне. Нїмцї нїяким способом не згодять ся на обнову мінї-

стерства, котрої домагають ся Чехи безусловно. Про урухомленє ческого сойму нема що навіть думати. Посередництво вірноконст. і февдальної шляхти приняли оба табори (ческий і німецкий) неприхильно. Социялісти всїх народностий грозять уличними демонстрациями і загальним безробітєм на случай введеня § 14. (Віденьскі социялісти, як в горі згадано вже, освоюють ся вже з сею неминучою конечностю). Звіщають також, що правительство бажає видати скарбові бони на случай, колиб податкові предлоги не могли бути ухвалені парляментом, або не прийшли під обради.

До характеристики політ. положеня причинили ся деякі збори недільні. І так у Відні товариство дневникарів і письменників „Concordia“ обходило 50-лїтний ювілей єствованя а при сїй нагоді промовляв також міністер-президент бар. Бінерт і вказав на великі трудности в австр. політиці, про котру нїхто ще не сказав спасенного слова, а мимо того розвязка повинна бути і буде зроблена. Всенїмець Вольф на вічу в Фрідлянді виступив різко проти коалїцийних вістий, котрим відказав усякої імовірности, бо перед рішенєм німецко-ческого спору не може бути мови про коалїцию. Молодочех Челяковский заявив рішучий протест проти наміру Нїмців, щоби утривалити теперішню систему. Щоби держ. рада могла стати спосібною до роботи, потреба би утворити хоч би переходове міністерство, з котрим могла би пересправляти опозиция. З гори і з долини є змаганя завести § 14. і правити проти Чехів. Одвічальність послів є в сїй хвилї вельми велика і тому їм треба лишити рішенє що до дальшої тактики. Слав. Єднота приневолила наглимк внесенями инші сторонництва з нею переговорювати.

Подібно висловлює ся про політ. положенє також ческе дневникарство. Крамаржів „Den“ пише, що ческі посли відказали п. Ґломбіньскому, що неможливо переговорювати про теперішні справи з кабінетом бар. Бінерта, они бажають про се говорити з новим міністерством. Про се вже они подбають, щоби та ухвала Слав. Єдноти не змінила ся якимсь викрутом. Не змінить сего також погляд бар. Бінерта, що він має приготовити будучу комбінацию. До сего відказує єму „Den“ потрібної поваги, бо тут уже треба мати перед собою предсїдника нового кабінету. Не було би трудно найти такого державника, котрий знав би що має робити, і яких порук вимагає Слав. Єднота, щоби управа була справедлива. Польске коло бажає ще прямими переговорами з Нїмцями і Чехами дати до пізнаня Нїмцям, що польске коло не може піддержувати положеня зверненого прямо проти Чехів і проти Славян. Коли Нїмцї приймуть предлоги польского кола, тодї і Слав. Єднота не буде усувати ся.

Виходилоб із сего, начеб Чехи були певні осягненя своїх домагань. Социялїстично-ческі посли Сукуп і Немец відгрожували ся на вічах загальним безробітєм на случай введеня § 14. Було би се безробітє ческих социялїстів, бо провідник віденьских социялїстів Austerlitz в статї „Im Kampf“ освоїв ся вже з неминучою конечностю § 14., яко „доповненєм парляменту“!

В Угорщинї, як ми вже вчера згадували, устроїли два провідники супротивних крил сторонництва независимцїв Юст і Кошут манїфестациї полїтичні, Юст в видї посольского віча в Мако, на котрім зібрало ся 97 послів-независимцїв (а 22 оправдало неприяву), а Кошут в видї бенкету в Пештї, на котрім явило ся 75 послів (а 16 оправдало неприяву). Викликало се велике вражінє в політ. кругах, бо виходилоб із сего, що Юст має уже більшість независимцїв за собою. Можна вже вважати певною річию, що наколиб дійшло до утвореня коалїциї між 67 семаками а Кошутівцями, щоби обняти керму правительства, тодї малоб нове правительство вести боротьбу з опозицією 120 – 130 послів, прихильних Юстови. Що при таких обставинах булоб неможливо спровадити угорский сойм на дорогу полїтики дуалїстичної з 1867 року, се річ ясна. Опозиция зумілаб усе приневолювати независимцїв в коалїцийнім кабінетї, щоби они вели там полїтику сорокосьмаків, значить змагали до народогосподарского і полїтичного роздїлу монархії.

Виходить із сего, що предлоги Кошута подавані Коронї не мають вартости і що шкода було би єму за те жертвувати виборчу реформу на поталу кабінетови нїбито дуалїстичному, але утвореному з кошутівскою підмогою.

На бенкетї в Мако не завагали ся вже противники Кошута виклинати єго, а навіть президент Юст не щадив єго зовсїм прилюдно і зазначив, що єго „зовсїм не тїшить се, коли треба когось назвати непевним і він не належить до тих, що бажають, як можна, найвисше видобути ся, а відтак з полїтичного воздухоплаву викидати тягар полїтичних засад“.

Наколи спір сей між Кошутом і Юстом буде дальше тривати, то ще можемо дізнати ся гарних річий.

Цїкаво, що Юст в недїлю зазначив домаганє приготовних робіт до утвореня самостійного банку народного, які мало би перевести нове мінїстерство независимцїв і що єго сторонництво готово перевести виборчу реформу загального голосованя та поборювати всїма силами плюральність. Крім того висловив він конечність »обійти трудности« народогосподарского роздїлу і сказав, що лїпше програти справу на політ. полї, як змінити свої засади. Все те доказує, що Кошут не вспіє вже одолїти Юста, а тим самим не має він спромоги причинити ся успішно до розвязки пересиленя. Треба отже деинде глядїти способів розвязки, бо анї ґр. Андраші анї Кошут анї обидва разом не вспіють довести до розвязки, а змогло би перевести виборчу реформу і довести до полагоди пересиленя мінїстерство під кермою Кріштофого.

Угорскі дневники признають, що Кошут дізнав повного пораженя. Юст скликує сойм на 12. с. м. і бажає довести до прояснення положеня та приневолити меншість або до здачі або виступленя з сторонництва, так що осталаб сторонництву фірма Юста.

Др. Векерле, як звіщають, мав представити монарсї конечну потребу уступок військових і народогосподарских, але дістав відмовну відповідь і порученє, щоби старав ся довести до порозуміня без уступок.

Заграниця.

В кількох европейских дневниках подано, що росийский мінїстер заграничних справ сам запропонував австро-угорскому правительсту прилуку Босни і Герцоґовини, а навіть Новобазарского санджаку. З сего приводу стверджує петербурска аґенция, що вісти тих дневників полягають на зовсїм хибній інтерпретациї тайної умови, яку петербурский кабінет вислав 19. січня 1908 р. до віденьского кабінету. Є она частиною довірочної виміни нот між обома кабінетами, а мимо сего дістала ся до публичного відома. Займає ся ріжними питанями, а між иншими порушено там також справу Босни і Герцоґовини та Новобазарского санджаку, але лише тому, що ті справи відносили ся до попередних умов між Росиєю а Австро-Угорщиною. О правдивім значіню сего акту можна судити лише пізнавши зовсїм цїлу тайну умову. В нотї з 9. червня 1908 заявив петербурский кабінет готовість до приязних переговорів о тих можливостях, але рівночасно заявив ся рішучо за удержанєм status quo, а не менше рішучо зазначив своє незмінне становище в справі Босни, Герцоґовини і Новобазарского санджаку. Підніс іменно, що ся справа має европейский характер і не можна її розвязати специяльною умовою між Росиєю а Австро-Угорщиною. Отже сего рода заяви не можна вважати пропозициєю прилуки.

Ся депеша про полєміку між ґр. Еренталем а Ізвольским сьвідчить, що особистий спір між тими двома мінїстрами прибирає незвичайні розміри. Насупроти дипльоматичних звичаїв оголошено тепер тайні документи, дотикаючі дипльоматичної акциї. Подібні подїї можна було зауважити доси лише зеред вибухом воєн. Відносини між Австро-Угорщиною і Росиєю зачинають бути вельми напружені.

Подїї в Грециї зближають ся в скорім темпі до розвязки. Як великим є безголовє в тім поспіху, доказом сего є ті ріжні заходи і реформи, які мають бути переведені в грецкій маринарцї ще перед прибутєм заграничного орґанїзатора маринарки. А що населенє домагає ся рішучо тепер, як і передше, усуненя з маринарки нездібних висших офіцирів (розходить ся щось о 26 осіб), постановило правительство, не чекаючи на приїзд заграничного орґанїзатора маринарки, внести предлогу закона в справі усуненя згаданих офіцирів маринарки. Предлогу вручено вже парляментови. Серед висших офіцирів маринарки, які домагають ся, щоби питанє, дотикаюче персоналу було полишене чужоземному орґанїзаторови маринарки, панує велике невдоволенє. Підофіцири і залога стають в обороні висших офіцирів і не є виключеним, що може прийти до нового бунту.

Провідник бунту Тіпальдос і співвинні будуть віддані після заяви президента мінїстрів судови присяжних, позаяк нїхто з військових і цивільних судиїв не хоче приняти на себе відчальности за вислїд процесу. Очивидно вислїд процесу буде зависїти від загального положеня в хвилї вироку, а іменно, хто буде держав в руках керму, а сего не можна предвидїти з огляду на незвичайно скору, впрост калейдоскопічну зміну відносин в Грециї.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар**. В четвер: руско-кат.: Анастазиї; римо-кат.: Мартина еп. — В пятницю: руско-кат.: Зиновія; римо-кат.: Мартина п.

— **В справі загарбаня москвичами „Народного Дому“** у Львові дізнаємо ся, що рекурс внесений обществом „Русскій Народный Домъ“, щоби справу упорядкованя стану гіпотечного „Народного Дому“ відрочити єще на якийсь час, висший суд краєвий у Львові відкинув. Так само відкинув жаданє „общества“, щоби прокураторию скарбу (яко тимчасову заступницю не введеної ще в житє фундациї „Н. Д.“) відіслати на дорогу спору що до права власности самого дому. Від себе додамо, що москвичі справу упорядкованя гіпотечного стану „Н. Дому“ відрочували ріжними способами (в актах фіґурує часто імя адв. д-ра Добряньского) від 1889. року, отже до нинї хиба було досить часу до упорядкованя тої справи, а тепер пиши — пропало.

— **Чи се несьвідомість чи лиха воля?** В „Дїлї“ ч. 241. читаємо в новинках ось що: »Для руских пересенцїв в Боснї має в найблизших днях вислати галицкий митрополит ексц. Шептицкий чотирох сьвященикiв, двох сьвітских і монахів ч. св. Теодора Студита. В Боснї находить ся монастир Студитів вже від 3 лїт коло м. Банялюки; проживає в нїм один священик зі схимомонахами, але вони після правил свого чина займають ся душпастирством тільки виїмково на основі специяльного митрополичого дозволу. Ґенеральним а відтак апостольским вікарием для босаньских Русинів стане — як доносить Нива — не хтонебудь з руского клеру Галичини, але о. ректор Ніяродий аж з Загребу. Стане ся через заходи лат. архіеп. Штадлєра в Римі, котрі після виводів сеї самої часописї мають бути новим доказом.., безпідставности „напастий“ нашої часописї на Рим і на єго полїтику супроти Русинів! Tableu!«. — Питаю ся, чи панове з „Дїла“ знають, хто є о. ректор Ніярадий аж з Загребу? Таж се такий сам руский сьвященик, як кождий з нас в Галичинї. В Загребі є руско-католицка семінария диецезиї Крижовацкої, при нїй є також і руска церков, в котрій відправляє ся все Богослуженє на такий лад, як і у нас. Ректором тої семінариї є згаданий о. Ніярадий. Підписаний гостив лично у него в 1897. роцї і пересьвідомив ся, що о. Ніярадий є добрим Русином, католиком і цїлим серцем відданий рускій справі. Від многих лїт зістає він в дружних зносинах з братією галицкою. Не раз і не два гостив він у нас в Галичинї. Єго заходами стало ся, що Преосьв. о. Дрогомірецкий, епископ Крижовацкої диецезиї, спровадив рускі служебницї до Крижовачу, щоби там потрудили ся для добра руских дїтей. В новіциятї в Кристинополї примістив три дївчата з Бачки. По скінченю новіцияту они повернуть у свояси і там стануть розсадником своєрідних служебниць, котрі потрудять ся в захоронках і плекати будуть любов до рідного руского слова у дїтей, загрожених мадяризациєю. Такий то ось чоловік має заходими ексц. Митрополита Шептицкого і лат. архіепископа Штадлєра в Римі стати ґенеральним а відтак апостольским вікарем для босняцких Русинів! Думаю проте, що „Нива“ не ошибнула ся, коли сказала, же се новий доказ... безпідставности напастий „Дїла“ на Рим і на єго полїтику супроти Русинів! Tableau — *О. К Селецкий.*

— **Руский театр** під дирекцнею п. Стадника по довшім побуті в Тернополі переїхав до Золочева і розпочинає нині представленя „Циганьским бароном“.

— **З „Рускої Захоронки у Львові**. Дня 30. м. м. відбули ся річні заг. збори сего тов-а при дуже нечисленній участи членів. Головою тов-а вибрано п-ю С. Рудницку, заст. голови п. Й. Бандрівску, касиєркою п. М. Федакову, секретарем о. Лициняка, членами виділу п-ї: О. Гнатюкову, І. Купчиньску, П. Дуткевичову, а яко відпоручник Ординарияту входить до виділу о. ректор др. Й. Жук. Заступниками виділових вибрано пп. С. Кульчицкого і К. Малицку. До контрольної комісиї війшли п-ї М. Білецка і М. Мудракова. збори іменували почетними членами заслужених біля тов-а п-ї О. Лучаківску і В. Коцовску.

— **Приватна руска ґімназия в Рогатині** вже в першім році свого єствованя має три кляси, при чім перша кляса поділена на два відділи. Число учеників виносить в І а. кл. 44., в І б. кл. 41, в II. кл. 46. в III. кл. 36, — разом 166, з того 8 учениць. Крім Русинів ходить до ґімназиї також 4 Жидів (1 ученик і три учениці).

— † **Осип А. Марков**, редактор і довголітний видавець „Галичанина“, упокоїв ся нині рано у Львові в заведеню Кисельки, де перебував на лїченю. Покійник нездужав від давна на звапненє аорти а смерть наступила в наслїдок паралїжа серця. В. є. п.!

— **Убитий лїсовими злодіями**. З Буська доносять: Лїсничий Станислав Новочин з Мазярні, під Буськом ідучи ві второк рано лїсом, стрітив двох лїсових злодіїв, з яких один стрілив до него і так тяжко зранив, що Новочин помер того самого дня по полудні. Одного з винуватих вже спіймано, а за другим слїдить жандармерия.

— **Крадіжи в Бобреччині**. В ночи на 22. жовтня с. р. невислїджені доси злодії обікрали церкву в Глїбовичах великих. При тій церкві є пивничка, крізь яку підкопались злодії до церкви, розбили скарбону і забрали 140 К готівки. Се не перший випадок крадіжи в сій церкві, завсїгди злодії добувають ся до церкви через згадану пивничку, котра не знати на що й по що находить ся при церкві. Пивничку сю, так догідну доріжку для злодіїв, належалоб вже раз засипати, чи замурувати, а гроші складати в ща ниці, де они будуть безпечні перед злодіями і ще принесуть який такий процент для церкви. Знова в ночи на 29. жовтня злодії дібрались до громадскої крамниці у Вільхівци, де забрали товарів (головно ковбас ітп.) і дещо готівки — всього на кількадесять корон.

Оповістки.

— **Засїданє фільольоґічної секциї Наук. Тов-а ім. Шевченка** відбуде ся в четвер (11. листопада с. р.) о 6. год. вечером в льокали Товариства (ул. Супіньского, 17) з осьтаким дневним порядком: 1) М. Терлаковець: Відносини В. Копітара до українського письменьства в Галичині, реф. д-ра К. Студиньский. 2) Внесеня. — *Дирекция.*

— **В Бережанах** відбудуть ся дня 14. с. м. о 4. год. по пол. заг. збори філії „Плосьвіти“ в салї „Надії“.

— **Інавґурацийний концерт** тов-а „Основа“ з богатою та ріжнородною програмою відбуде ся дня 13. с. м. в суботу в авлї політехніки о год 7. вечером. Вступ вільний. Добровільні датки на бібліотеку тов-а приймає ся з подякою. — *Комітет.*

— **З Коломиї**. На дохід бурси ремісничо-промислової удержуваної філією Товариства »Просьвіта« в Коломиї уряджує Товариство »Родина« в Коломиї вечерниці з танцями в салї „Народного Дому“ в суботу дня 20. с. м. Початок о год. 8½ вечером. Стрій візитовий. Буфет у власнім заряді. Комітет доложить всяких заходів, щоби забава випала величаво, тож сподїєть ся, що з огляду на цїль добродійну Вп. Публика коломийска і доокресна численно явить ся на сих вечерницях. Вступ від особи 2 К. Наддатки приймають ся з подякою.

— **Зі Стрия**. Загальні збори політичного Тов-а »Підгірска Рада« в Стрию відбудуть ся в великій салї „Народного Дому“ ві второк дня 16. с. м. о год. 1 по пол. Порядок дневний: 1. Звіт з діяльности уступаючого Виділу. 2) Вибір нового Виділу і представителя (голови) Товариства. 3. Внесеня членів. За Виділ: *Др. Евген Олесницкий*, голова, *Андрій Берник*, член виділу.

— **Конкурс**. При великій бурсї при ул. Кривоній у Львові єсть до обсадженя посада директора економічного. Обовязки директора суть: 1) Цїле економічне веденє бурси. 2) Надзір над инвентарем. 3) Веденє спису приходів і розходів бурси. Поданя вносити належить до 30. листопада до Виділу Руского Товариства педаґоґічного, улиця Мохнацкого ч. 12. В поданю належить подати дотеперішне занятє, історию житя, відносини родинні і долучити сьвідоцтва. Близші услівя уділить ся устно. У Львові дня 6. листопада 1909. р. — *Руске Товариство педаґоґічне.* 102(1—3)

Наука, штука і лїтература.

— **Зоряний вінець**, містерия в 3 діях В. Пачовского, музика С. Людкевича. Минувшого тижня руский театр відіграв в Тернополї штуку В. Пачовского „Зоряний вінець“. „Подільске Слово“ пише про сю виставу ось що: Се перерібка з єго „Сон українськоі ночи“. Автор в своїм творі показує цїлий траґізм в українській справі. Се „українська ніч, бо сьвітла нема“, бо ми не просьвічені, бо ми ще не відроджені. Гарна, чиста як слеза ідея українська, але она не реалїзує ся як треба. Суспільність надто здеморалїзована, щоби могла справу повести, як належить. Не приготована на великі події, она — єї темні маси народа кидають ся в боротьбу не розбираючи, хто їх ворог, а хто приятель. В сій страшній боротьбі, що провадить до знищеня власної традициї, темні маси здержують ся нарештї, побачивши перед собою нові ідеали, нову дорогу житя. Може колись підуть за ними...

О скілько твір сього рода надаєсь на сцену, чи не викличе він у слухачів апатиї, яка і так вкорінилась в великій части нашої суспільности не місце тут рішати. Але в такім виді як єго показано у нас на театральній сцені в Тернополї, єго показувати нема що. Твір вийшов в значнім скороченю, тут пропущено багато такого, що робило твір власне одноцїльним і більше зрозумілим. „Українська ніч“ представляєсь тут значно гірше, ніж она показана в ориґінальнім творі. Трех інтелїґентів кує вінець, але в наслїдок фізичної утоми опускає руки і укладаєсь до твердого сну. Не чуємо з сього, як они розуміють свою працю для народа, не знаємо, чому власне они упадають серед праці. Зявляє ся Вона, Мати-Україна з цїлющою водою. Але вода не для них, бо они сплять. Чи може для „Марка проклятого“, який в слїд за царем зявляєть ся на сценї? І для него нї, бо він не прозрівши, не відродившись, йде за царем під землю. І так усе пропадає! „Нещаслива Україна“ ходить шукаючи своїх дїтей, але їх нема, они сплять! А тимчасом уявляє ся „дух Богдана“, кличе до перевороту та застає усе неприготоване. Усе пропало... Не помагають нї слова Шевченка нї Драгоманова, які являють ся на сценї разом з другими історичними особами українська справа програна, завіса заслонює усе. Правда, по послїднім акті показано живий образ, де вже бачимо живих людий, але се не може затерти враженя попереднього і ми вийшлиб з театру в настрою апатичнім, як би не се, що трохи і коміки бачили сьмо в сій виставі. Ся поява духів, сї блудні огнї, луна, шум води, дудненє землї, усе те зроблено таким примітивним способом, що оно не лишень не справляє нїякого ефекту, але противно викликує прикре враженє. Шкода заходу і труду. І авторови робить ся кривду призвичаюєсь до великої невибагливости.

Теєґрами

з дня 10. листопада.

Відень. Reichspost доносить, що засїданя держ. ради відбудуть ся дня 16. і 17. с. м. Єсли би Чехи урядили обструкцию, то держ. рада буде відрочена.

Берлїн В тутешних політичних кругах уважають відносини межи Австриєю а Росиєю за напружені наслїдком оголошеня довірочної ноти в справі прилуки Босни і Герцоґовини.

Меліля. Воєнні кроки уважають тут за покінчені.

Ол. Барвіньский, Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятилїть XIX віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego, list Edw. Gniewosza, szefa sekcyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Цїна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Нїщиньского Байди) Ч. І і II. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овидия, переклад Сердешного. — Цїна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Цїна 30 с.
Кониський, Непримирена. — 40 с.
Кулїш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.
Антін Головатий, Уманця. — 30 с.
Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.
„ Княгиня „ 30 с.
Проф. Ратміров, повість Мордовця. — 40 с.
Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.
Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацию „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, ортеговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Білїньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвящениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Днїстер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарских, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

лїквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки зворот и.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Полїси „Днїстра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Днїстер“ можна асекурувати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформациї до обезпечень уділяють аґенциї „Днїстра“.

Зголошеня письменних господарів о аґенцию приймають ся тілько з таких громад, де єще не робить инший аґент „Днїстра“.

Фонди „Днїстра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540·—; инші фонди К 458.564·—; разом **К 2,324.104·—**

Канцеляриї Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10 30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12 20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8 00	9·57	2·00	—	9·00
Любіня	8·00	9 57	2·00	9·00	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05A	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11 10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10 38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6 55	11·25
Пустомит	7·30	10·35*	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6 00	9·05	2·15*	8·40	10·45
Рави рускої	6 14	11·05	—	—	11·35З
Янова	8 20	10 10	1·37†	3 40	6·30
Брухович	7.21	11·05	1·30В	5·30Г	8·34В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·35З
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2 31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділї і сьвята від 16/5 до 18/9. А) Лише в неділї і сьвята від 1/7 до 31/8. — Б) Лише в неділї сьвята від 1/6 до 30/9. — В) В неділї і сьвята а від 1/6 до 30/9 щодень.— Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в неділї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук**.

З друкарні В. А. Шийковского.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL